

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. De actibus scientiæ, & cognitionis abstractiuæ Angelorum in primo instanti suæ creationis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

glorie amplioris (vñ ex potentioribus auxiliis con-
naturalius est, quam, ex minus potentibus, casu,
quo eis contentatur) scientia maiore prænoceat,
Deus contulerit; fit planè Angelos, superioris per-
fectionisque naturæ conaturalissimo, providentia,
& prædeterminatione, supernaturali modo, intentus
operasse, ampliusque gloriæ promissos assequutos
que fuisse, quam inferioris naturæ Angelos reliquos;
ex quibus inferiores hierarchiæ componerentur,
ad eundem superiores hierarchias angelis naturæ, gra-
tiam, & gloriæ donis; præstantioribus naturaliori
providentia, ac subinde de fado (vñ Patres, & schola-
stici communiter docent) constare.

QVÆSTIO II.

*De donis actualibus, siue actibus su-
pernaturalibus in instanti crea-
tionis suae Angelis à Deo
donatis.*

Gimus quaestione prima de donis habitualibus, quae à Deo in sui creationis instanti primo, simul cum absoluta sui existentia Angeli receperunt, & gratia auxiliante, quae estis finalis cogitatio fit, tamen ex parte actus primi ad eorum actus, & operationes loci tenet: iam de actibus, & operationibus, quae ab illis habitualibus donis, & gratia auxiliis, vel proximè, vel remotè proueniunt agendum rectè methodo est: ex eis autem, quidam actus intellectus sunt; quidam actus voluntatis ab eis donis habitualibus prouenientes: & quoniam habitus intellectus à Deo tunc infusi alii per accidentis infusi sunt, scientiæ abstractivæ scilicet naturalis, ab ipsis adquiribiles, de obiectis quorum tunc species propriae debite ipsis non erant (tunc Adamo in statu innocentie infusi fuerunt) & hi quidem, vel propriae, & strictæ, quæ eidentibus scientiæ, ex certis, & eidentibus, collecti actus sunt, vel non, ex eidentibus, & certis deducti, & ad proinde nec scientiæ strictæ, & propriae actus: alij vero sunt actus supernaturalis, intellectus, & fidei, de omnibus an pro primo creationis instanti Angelis adfuerint, vti & de supernaturali beatitudine, sine perfecta patriæ, sine imperfecta viæ, à Theologis disputatur, de actibus vero voluntatis à Deo Angelis donatis dispartunt etiam Doctores, in presenti, & in primis de amore Dei super omnia, vel naturali, vel supernaturali, deinceps de actibus erga obiecta reliqua honesta specie, & reliquarum virtutum moralium. De his igitur omnibus suo ordine, & seorsim de singulis agendum, ac definiendum, hic à nobis erit, & primo de actibus intellectus, secundo de actibus voluntatis. Tercio de actu beatitudinis, tam naturalis, quam supernaturalis, sine imperfecta, sine perfecta, de qua an in actu intellectus, an in actu voluntatis consistat definire huius loci non est. De his, inquam, secundum physicam suam entitatem sumptis, non autem qua mediate, vel immediate liberi honesti ac meritorij esse possunt, de eis enim ita sumptis, tota quaestione tertia, ex generali principio, ibi examinando, facile, quid sit censendum constabit.

CERTAMEN I.

De actibus scientiae, & cognitionis
abstractivae Angelorum in primo
instanti suae creationis.

I. **E**rgimus de abstractis solum angelorum in primo instanti cognitione & scientia, de intuitu specie, & visione obiecti, cuius in eo instanti species laborat (de quo non hic, sed tom. 3. notetz Philosophia controuers. de naturalibus ac puris philosophis angelorum disputamus) certum est eam ex tunc ingens fuisse, quin dubitanti, ambigens ratio vix posse occurrere: scientiam vero, & cognitionem abstractam angelorum diuidimus in per se naturalem, cuiusmodi est scientia omnis natura sua per se dictum ex vi obiecti cognito ad aliud ab angelis adquirebilis: (quam in proprie theoreticę, & perfectę scientia, euidentissimifacet, & ex euidentibus deductam legitime. Et si non ex ita euidentibus, aut non ita legitime deductam habuissimus) & in scientiam, & cognitionem imperuenerunt fidei, ob Dei reuelationem: hæc vero notat de fisionis, membrum, ad rem præsentem oportet habitudinis in ædum fidei ob reuelationis, & testimonium Dei obscurum, siue non euidenter uocem, creditum angelo (sicut vulgo hominibus; qui in via credendi contingit) & in ædum fidei ob testimonium, & reuelationem Dei certo, & euidenter angelo creditum notat. non est enim de viroque modo habito fidei ad eadem in te præsentē decidendi ratio. No tamen actus, secundo modo assignatus dicatur impossibilis: Ippozon, ex tom. 2. de ente supernaturali certum est, (quæ ei de fide) ædum fidei cum euidentia, & intuitione reuelationis posse, non solum de potentia Dei absolute, fed consuetudinalissime consistere, vt satis, est summam ostendit disputans de scientia humanitatis Christi: quæ, & ite-
compossibilitate actus fidei, cum euidentia reuelationis, nec in angelis, cuiusmodi actus fidei repositus.

neq; in Angelis, eiuſmodi actus fidei reprobantur.

2. Suppono fecundum euidens reuelationis Angelis in primo iſtanti creationis, & mediam, & diſtincti-
moriens ſignificque locutionis, & reuelationis dicitur, in
ſe euidens notis, abſque Dei viſione dicit, & abſque
euidencia adhuc abſtractiva, locutionis Dei externæ pro
eius ſpecies abſtractiva, vel proprias ex modo accuſa-
conſentius diuini temperatas, & viſus locutionis Dei in
lum abſtractiuum cognitionem euidens immutabilem
& certam Angelis ingeſſit, ſine poſſe, vt non inuenitur
cenſet Ariag. 20. ſect. 2. ſubſect. 1. & contra Sorz. c. 1.
n. 17. & quidem, quoad certitudinem euidens cog-
nitione Dei indubitatum eſſe debet: cum hominibus exim
viatoribus, pluribus, quibus immediate, & per quos Ec-
cleſia ſtat veritates, & quos voluit Deus, reuelant certam
abſtractiuum reuelationis, & locutionis Dei cognitionem
abſtractiuam negari nequeat: ex qua, ſi ſimiles reuelatis cre-
didimus, vt miracula ſtatim in coram reuelationis
argumentum obtulerit, & illico pariter, cum abſolutum
quam a Deo de Dei locutione, & veritatis reuelans
in fuerint inſtruiti miracule, aut ſine illa, quibus in
cum certitudinem reuelationis, & locutionis diuinae ac-
tiſſimos induci poſſent, præceſſiſſent. At de inſimiliſſi-
ſſimo Patriarcha Ignatio, nouimus de ſuis priuatis reſcrip-
tionibus myſteriorum, & veritatum fidei à Deo immedi-
tate Manſe, vel perfectionis tyrocinium poſſe, ha-
bendo certum fidei vt non extantibus communi, pro Ec-
cleſia tunc certo ipſum ea omnia creditum deſideramus
aſſeruit. Nec dubio eſſe debet, quin Deus myſtera ipſi
Angelis ſua immediata reuelatione, & euidencia ipſi
certa abſtractiue cognitione indites in iſtanti ſuis ex-
tentionis reuelauerit, cum eo modo de aliquibus veritatis
homines viatores inſtruxerit prædicationis viis Angeli,
vt breuitate inſtruiti illico eſſe de credendis oportunit,
vt deliberato in vias, ac mentis credere poſſent.

Deusque

1. Denique:

Denique suppono, opus non fuisse, ut omnibus Angelis, ea immediata reuelatio à Deo fieret, ac certa eius cognitio simul infunderetur, sed satis fuisse, ut aliquibus summæ dignitatis natura, & gratia iuxta superius dicta immo Angelo ex eis summe in vtraque perfectio, & immediata reuelatio fieret, eiusque certa, & euidens cognitio à Deo infunderetur, ac per ipsum reliqui, etiam eiusdem gradus hierarchici, pro eodem instanti creationis de reuelatione, & reuelatis à Deo mysteriis instruerentur. Ratio autem est, quia tunc gradus hierarchici instituti dispositi; non erant, qui post exactam viæ Angelicæ durationem, ex bonis solum Angelis erant instituti, insititque denum sunt: quare nec illuminatio Angelorum inferiorum graduum per Angelos superiores, quasi iurisdictionalis, & ex lege erat à Deo instituta: vnde nec immediata Angelorum supremi gradus hierarchici à Deo illuminatio: ac proinde liberum profusus nec vlli suæ legis, aut statuto, quod nondum erat, aduersum Deo fuit Angelum, seu Angelos, quos vellet alioquin, immediato, & illuminare, ac medio, mediis illis reliquos, non solum pro instanti creationis, sed pro reliquis totius durationis, quia viatores extiterunt. Fuit autem conaturaliori providentiæ congruentius, ut his, qui dignitate vtraque cunctis præcelleret, ad immediatam illuminationem, & reuelationem eligeretur, & ut reliquos de reuelatis sibi à Deo instrueret, cessat absurdum inde quo ab hac cogitatione, in quam, inclinavit Ariaga, recessit citra subiect. 2. num. 23. §. *Primo habetur primus* quod, scilicet, omnes Angeli supremæ hierarchiæ, æque immediate illuminari à Deo debeant: cum immediate vero euidencia illuminationis, reuelationisque à Deo fidei actum sitare non possit, ac proinde nullus Angelus supremæ hierarchiæ (tertia scilicet, ut minimū Angelorum pars) fidei actum habuisset, quod est improbabile, & absolum, tametsi de vno, vel altero Angelo asseri probabiliter, & citra dissonantiam puer. Vidimus namque, ab immediata illuminatione supremi Angeli hierarchiæ supremæ ad reliquos eiusdem pro viæ statu consequentiam non tenere. Item: in nullo actum fidei, secundum suam substantiam, & entitatem, cum euidencia reuelationis, etiam clara immediata, & intuitiva repugnare, nedum cum abstractiva euidencia, aut certitudine, qualem Angeli adhuc viatores habebant. An vero cum fidei libertate, & merito pugnent. q. 3. desinitur his positis.

4. Dico primo Angeli omnes in primo instanti creationis actus scientiæ naturalis, cum propria, & strictè talis, tum improprie, & late, proprio discursu ex naturaliter notis acquibilibus & per accidens infusa secundum suam substantiam, & entitatem sumptos habuerunt. De actibus scientiæ propriæ, & strictè talis, probatur irrefragabiliter conclusio, ex scientia visionis, & intuitiva obiectorum omnium, quæcumque ea sunt, quorum in primo instanti creationis Angeli species proprias habuerunt; eorum quippe pro eo etiam instanti visionem claram, & intuitionem habuisse certum, & indubitatum, ut diximus, cunctis scholasticis est, quia scilicet intellectus angelicus propria obiecti specie instructus, est causa naturalis completa expedita, & determinata de se ad eius visionem eliciendam, non minus, quam ignis applicitus materię ad productionem caloris, & quævis alia causa naturalis completa, & expedita, ad proprium effectum producendum: ergo illico, eius obiecti visionem eliciet, non secus, ac reliquæ causæ naturales complete, & expeditæ, ubi primum sunt, suos proprios effectus producant, quia, ne vnus quidem instantis mora trahatur, ut eos producant: quia in eo nil amplius virtutis promouendinis, expeditionisq; ad eos producendos reperitur, quam in primo. Tum sic, ut intellectus Angelicus in primo creationis instanti cognitionibus hisce euidencibus obiectis, ex quibus euidenter alterius obiecti, seu obieui veritatis cognitio, & conclusio deducitur, est causa naturalis completa, expedita, & determinata, eius cognitionis & conclusionis elicienda, ergo illico, in eodem illo instanti proximo lux creationis illam eliciet, quia, vel vnus instanti moram trahat, illudque instans, immediate sequens ad eam eliciendam expectet. Perpicua proinde, ut dixi, prima hæc conclusio nostræ pars est. Secunda vero pars non adeo est perspicua, pro qua proinde illud addidit. *Secundum substantiam, & entitatem*

actus scientiæ. Est quippe secunda hæc conclusionis pars de scientia Angelica probabilis solum, neque ex euidencibus præmissis cognitionibus aliorum obiectorum per legitimam illationem, & discursum Angelorum adquirebili, ut in nobis nostrarum scientiarum quas dicimus, conclusionibus maiori ex parte earum (Philosophia. v. g. & Theologia) vlu venit, quarum plerumque conclusiones probabiles solummodo sunt, atque ex præmissis probabilibus tanquam deductæ. Vnde sit, ut ratio pro prima parte conclusionis de scientiæ propriæ, & strictè actibus, seu conclusionibus euidencibus, locum pro secunda habere nequeat, siquidem intellectus causa naturalis completa, & determinata de se conclusionis eiusmodi inferenda non est, uti nec intellectus noster præmissis tantum probabilibus instructus: quare eis etiam habitis possumus conclusioni non illico assentiri.

5. Ut autem conclusionis pars hæc, ut à nobis proponitur perspicue intelligatur, & à nobis probetur, ac de actu fidei Angelicæ in instanti, primo creationis mox dicendis, & probandis ternatur complaneturque via, aduertendum est: hanc intellectus Angelici (sicut & nostri) præmissis solum probabilibus instructi indeterminatorem ad assentiendum conclusioni, seu indifferentiam in actu primo ad assentiendum, vel non assentiendum conclusioni ab intellectu ita consiliato præcise eiusue actu tolli, & determinationem in actu primo ad assentiendum conclusioni induci non posse: quia intellectus potentia libera non est, quare, nec sibi ipsi actum imperare, nec sine imperio indeterminatorem & indifferentiam suam ad actum, eiusue omissionem actu ipso elicto immediate in actu secundo determinare potest. Id enim voluntatis libera, & arbitrij in actu primo solius proprium est. Ea igitur indifferentia & indeterminatio extrinsecus, actiue, aliunde, quam ab intellectu, qua tali, eiusque actu tolli in actu primo debet, ut probabilis conclusioni assentiantur: ab actu, scilicet, voluntatis assensum imperantis, cum præmissis ex quibus discuntur atque ex ipsis illatio solum probabiles esse cognoscuntur, & fallibiles, vel obiectiue, cum præmissis, etiam de se fallibiles, & probabiles saltem negatiue, euidencibus intellectui non apparentibus est nulla fallibilitatis earum ratio intellectui representatur, cuius rationem in assensu, cum præmissis ipsis tum conclusioni præstida hæreat: quemadmodum in subitis motibus voluntatis, erga obiecta aliqua de se etiam mala, sæpe contingit, ubi nondum malitiæ cognitione voluntas præuenitur. Cum autem tota, & adæquata actiuitas ad conclusionem ex probabilibus principijs, ac præmissis inferendam penes intellectum, a eis præmissis inferendam, & subinde fallibilibus cognitio instructum sit soloque ei ita instructo determinatio ad assentiendum illatum imperantis, aut obiectiue ex amotione cognitionis de præmissis, & illationis fallibilitate, qua ab assensu ex parte obiecti detineretur, possit obuenire, sit plane eundem actum secundum substantiam, & entitatem assensuum conclusioni fore, siue ex libero voluntatis imperio in actu primo determinetur, liberque mediate actus assensuum conclusioni subinde euadat siue obiectiue seu ex parte obiecti vnde cumque obueniente à notione cognitionis de fallibilitate principiorum, in se solummodo probabilium, & illationis ex ipsis, negatiue saltem, euidencia ea omnia intellectui cuiusvis, (& ad rem præstantem Angelico) represententur, atque adeo nullo adstante retractatio ex parte actus primi ad assentiendum conclusioni probabilis necessario intellectus terminetur, quemadmodum agens quoduis nullo adstante contrario, aut impedimento, si plene, & complete actiuitatis naturalis sit, necessario operatur.

6. Ex his facilis est secunda huius partis conclusionis probatio, quia ex sola necessitate deliberationis voluntatis ad imperandum intellectui instructo præmissis solum probabilibus ac subinde indeterminato in actu primo ad assentiendum, ut per eiusmodi imperium in actu primo determinatus assentiantur eiusmodi conclusioni probabilis non possit Angelus in primo instanti suæ creationis conclusioni probabilis solum assentiri, actumque abstractiue scientiæ minus propriæ, & late sumptæ haberi: atqui sola amotione cognitionis omnis de sola probabilitate

probabilitate, fallibilitateque præmissarum, & conclusionis inde inferenda (videlicetque extrinsecus, ac sine ulla deliberatione voluntatis amotio illa proveniat) tollitur ex parte actus primi eiusmodi indeterminatio, & indifferentia intellectus instructi præmissis illis, re vera solum probabilibus, & fallibilibus, atque inducitur determinatio opposita ad assensum conclusioni: ex eis præmissis (ut proxime à ratione, & à paritate subiectorum motuum instantaneorum voluntatis in objecta de se mala, ubi nulla adest ab eis retrahens cogitatio ostendebamus) ergo in primo illo instanti creationis suæ potuit Angelus conclusioni ex præmissis re solum probabilibus, assentiri, atque actum abstractionis scientiæ improprie, & late dictæ habere: ut secunda parte conclusionis dicebamus. Discursus est legitimus, & satis probata minor. Maior mihi est certa: alia quippe ratio verosimilis non apparet, ob quam unico, & primo creationis instanti nequeat Angelus conclusioni probabili, ex præmissis probabilibus assentiri (sicut evidenti, & ex evidentibus deducta posse, & de facto assentiri, prima parte conclusionis diximus, & probauimus) nisi ex indeterminatione, & indifferentia intellectus præmissis solum probabilibus instructi in actu primo ad assentiendum, vel non assentiendum, conclusioni, quæ non nisi per actum deliberatum (intellectus, quæ tali impossibilem) à voluntate possit auferri: quod, si esset verum, cum deliberatio, seu libera determinatio voluntatis creatæ in unico instanti magnis fundamentis censetur impossibilis, (ut questione tertia videbimus) efficaciter conclusio impugnaretur, est igitur assensus Angeli conclusioni probabili in creationis instanti secundum substantiam possibilis: ergo, & habitus de facto, est quippe perfectio, & per se naturalis absolute, ac proinde pro illo tunc per accidens infusa, & super naturaliter, quoad modum, disposita. Sed consequentiæ huius probatio, erit solutio imperfectionum, quæ in eo actum scientiæ videntur apparere: quæ erit etiam conclusio, & veritatis eius explicatio pro rudiorebus maior.

7. Prima scientiæ late actus solum probabilis est de se fallibilis, ac proinde esse de se error potest, & de facto, in pluribus eius scientiæ, actus erronei erunt: ergo à Deo in naturæ Angelicæ ornamentum pro eo instanti eiusmodi scientia curatum, ac dispositum non fuit. Equid enim ornatus, imo non indecentiæ, habet erroneus actus. Respondetur: probabilitatem præmissarum, & conclusionis, ex genere suo, nec veritatem earum, nec falsitatem claudere determinate, nec excludere: sed solum veritatis, aut falsitatis earum evidentiam ex terminis, & obiecto ipso, vel ex mediis, quibus eis assentimur: quare ratione materiæ actus probabilis assensus re ipsa esse possunt quandoque re ipsa falsi, & errores, quin veri esse re ipsa queant. Illos ergo, re ipsa veros, actus probabiles scientiæ late dictæ amotione cognitionis omnis de eorum fallibilitate providit, dispositque Deus Angelis in instanti creationis, eorum ornameto, non exiguo: verum quippe, & quod re ipsa falsum nequit attingere, probabiliter adhuc, perfectio est, cum veritatis eius ignorantiam, etsi non positiva evidentia veritatis absolute propellat, assensus vero probabiles, re tamen ipsa falsos, & erroneos Angelis pro creationis instanti, non ita providit Deus, sed fallibilitatis eorum cognitione adiuncta, ne eis tunc assentirentur, disposuit, ut erroris ignominia physica eos, cum primum, è sua manu, & arte prodibant, liberaret. De scientiæ igitur probabiles, & late dictæ actibus veris conclusio nostra intelligenda est, non de falsis, & erroneis, qui sub scientiæ nomine, non veniunt, sed erroris & turpissimæ ignorantie, scilicet positivæ. Secunda obiectio esse potest: Angelos in statu etiam, & duratione quavis status viæ (cuius pars est primum instans suæ creationis) solum, ex notis evidenter discurre posse: tum, quia ex eis solum discursum Angelis videntur scholastici tribuere: tum, quia alias erroris periculo essent expostiti: tum denique, quia cum probabilia media non per se, sed per alia media probabilia fiant, processus infinitus repugnans in hac probabili solum Angelorum scientia, videretur admittendus: atqui ex evidentibus præmissis, & principiis repugnat scientia non evidens, ac solum probabilis: ergo, & secunda hæc pars conclusionis est de subiecto repugnante, & non supponente, ac subin-

de facultatis necessariæ. Negatur antecedens, cuius prima probatio, ex communi scholasticorum est falsa. Ij enim de Angelis solum beatis, non autem de cunctis Angelis, in statu viæ agunt, dum eis discursum, ex evidentibus solum concedunt. Imo neque de eorum discursu ex probabilibus disputant: quare neque beatis Angelis negant, quibus modo, & providentia Dei supradicto, & ex imperio etiam deliberato ipsorum assentiendi conclusioni, cum assentiantur, erroris periculum satis præcauebitur, quo secunda probatio evanescit. Ultima probatio antecedentis ab absurdo processus infiniti æque nostram scientiam late dictam ac solum probabilem, atque Anglicam impugnat, solumque probat deueniendum in ea tandem esse ad prima aliqua principia de se, ac suis terminis probabilibus, sicut in scientia stricta ad principia per se, & ex terminis nota, & evidentiæ. Id, quod ita esse sæpe docuimus: in quorum veritate, & probabilitate ex terminis penetranda & deprehendenda acutiora, & profundiora ingenia multum reliquis minus robustis, & profundius præstare ostendimus: quare earum penetratio, & comprehensio clarior, maiorque Angelis, qui à Deo intellectus hominibus præstant erit concedenda.

8. Dico secundo: actum fidei secundum substantiam, esto non ut liberum, & meritum ex pio effectu libero credendi, de quo q. 4. ex generali principio definitur: omnes Angeli in primo instanti suæ creationis habuerunt. Supponit conclusio Angelis cunctis aliqua saltem fidei mysteria in instanti creationis fuisse reuelata saltem Dei vnus & tui (quod Trinitatis mysterium est) de quo dubitat nemo: etsi enim Dei vnus iuxta conclusionem primæ partem primam evidentem scientiam habuerunt, cum qua & fidei de Deo vno actum repugnant nonnulli immerito putant, ac subinde eius reuelationem superflue possent censere; at Deum hunc vnum tribus personis identificatum re ipsa esse, ne probabiliter discurre, imo ne suspicari quidem naturæ vnus leclia reuelatione, possent. Oportuit autem mysterium hoc Angelis ex tunc reuelari, ut, quamvis tunc deliberato Deum Trinum, seu vnum venerari, amaretque super omnia non possent, quia deliberatio creatæ tempus requirit, saltem ex tunc deliberandi principia, quæ in eos actus obsequia erga Deum inducerent, & quibus præsentem habere adesse oportuit, ut, cum primum deliberatio habere, peragique ab eis posset debitis eis creatori suo Deo Trino obsequiis amoris, adorationis, & gratitudinis possent satisfacere. An vero mysterium etiam Incarnationis in instanti creationis suæ fuisse Angelis reuelatum, incertum mihi est, nec solido fundamento definibile, nisi ex suppositione quod præceptum Angelis impossibile fuit, ut Christo Domino, seu Verbo incarnato, cuique humanitati obsequium, obedientiam, & adorationem præstarent, de quo inferius agendum. Si enim de eo præceptum Angelis fuit à creatione initio impossibile, (ut ob rationem proximè datam æstim) probabilis est, cum tunc præcepti capaces essent, ipsorumque via, & deliberandi oratio necessaria ceperit; imponi autem illis præceptum, non potuit nisi mysterio Incarnationis simul reuelato: quare in creationis instanti reuelatum hoc mysterium fuisse, consequens est, sed, quidquid de reuelatione huius etiam, & aliorum mysteriorum in eo instanti per actum fidei secundum substantiam, etsi non libere, sed necessario erga reuelata, tunc præstitisse, secunda hæc nostra conclusio fert. Probaturque facile ex dictis, quæ vel loquuntur de (Angelis supremæ hierarchiæ, vel ut probabilis reputo, & asserui num. 3.) de eius hierarchiæ Angelo supremo, cui immediate Deus est loquutus, & mysteria reuelauit, ac immediata hæc reuelatio à Deo certa, atque abstractiva evidentia, innotuit: vel de aliis quibus, vel per hunc Angelum, vel per alios mediate, aut mediantibus cognita Dei reuelatio fuit? & quidem postremis hæc omnibus amore Dei providentia fuisse pro illo instanti cogitationes, quibus de existentia reuelationis diuinæ possent ambigere, hærare, atque illos ad deliberandum voluntate suspenso ab assensu, tam magno, & potius motuque reuelationis dubitare detinerent: quare, & imperium prorevelationis dubitare detinerent: quare, & imperium prorevelationis, qui etiam dubitantes de existentia reuelationis ad credendum determinaret, agereturque necessario, si ipsi adesse opus non fuit, ergo necessario statum

Disput. III. Quæst. II. Certam. II. 119

atque illico reuelatis crediderunt: quod ex dictis de scientiæ late dictæ actibus valde confirmatur: & pro his, vel illo Angelo supremo, cui immediate facta à Deo reuelatio fuit, & Dei locutionem illam esse certo, & euidenter abstractiue innotuit, confirmatur. vigentes. Habuit enim adiutorium discursus naturalis euidens: quicquid Deus dicit verum est, vt reuelatis discursus necessario assentiretur, cuius assensus euidens non obest (vt nonnulli putant) sed iuvat potius, vt simul ob mortuum indubitæ reuelationis mortui connexionis præmissarum cum conclusione longe fortius, & indefectibilis, atque vt tale cognitum, in eius discursus maiore præmissa iterum firmius eidem veritati assentiantur. De quo latius controu. de fide. t. 2. de ente supernatur. Probatur secundo conclusio, quia Angelis cunctis indeliberatis etiam pius effectus credendi in instanti creationis adfuit (vt iam cert. 2. concl. 1. dicimus) quo ad credendum ex parte actus primi efficaciter determinaretur.

CERTAMEN II.

De actibus voluntatis Angelorum in primo instanti creationis.

1. Actus voluntatis Angelorum in actus virtutum, ex obiecto moralium, & theologialium diuidi possunt. Primi tursus in suas satis notas species, quorum Angelica natura capax est, nullquam ad præsens singularium recensenda, quia de eis omnibus eadem est difficultas, & decidendi ratio communis. Actus vero Theologales nempe Spei, & Charitatis seorsum recensendi, & examinandi hic erunt ob speciales eorum naturas ex quibus diuersæ suboriri possunt difficultates. Est autem sciendum de his omnibus actibus voluntatis, Angelicæ in primo creationis instanti secundum substantiam sumptis solummodo agi: sicut de actibus intellectus cert. 1. egimus. De eis quippe, vt liberi, & meritorii, non nisi, ex principio generali de necessaria duratione, vt rationalis creatura, etiam Angelica, deliberet (an scilicet diuisibilis, & temporis necessaria sit, an instantanea, & indiuisibilis sufficiat) definiti cordate potest: de vero questione, ex instanti, vt diximus. q. 3. agitur: ex cuius decisione actibus omnibus siue moralium siue theologialium virtutum, quoad eorum libertatem, & meritum vincta conclusione, simul & facile definiemus. Postremo loco de Angelorum beatitudine disputandum est cert. 3. quia sub hoc adhuc Doctoribus Scholasticis est, in quibus intellectus ne, an voluntatis actibus consistat, neque eam decidendi locus hic opportunus, sed. t. 2. de ente supernaturali controu. vlti. de beatitudine perfectæ, & suprema Sanctorum in Patria, cuius ad instar imperfectæ, & imitativa status viæ beatitudinis, siue naturalis, viribusque naturæ solis habitas, siue supernaturalesque etiam fidei cognitionis supernaturales actibus natura rationalis adiuta habere, in via possit, cogitanda, statuendaque necessario est: utrum etiā quia, in quocumque actu siue intellectus, siue voluntatis, siue virtutis beatitudo veraque consistat, cum de vtraque, post examen, & decisionem, de virtutis facultatis actibus disputatio, & examen hoc veniat, eorum difficultatibus exploratis, ac dilucide definitis, retardari, turbanturque implicari nullatenus poterit, eius examen, ac definitio, solique difficultatibus, quæ ex beatitudinis propriæ perfectæ, & patriæ vel impropiæ imperfectæ ac viæ (in cuius facultatis actibus consistant) prædicatis specialibus, suboriantur dilucide examinandis, ac definiendis discussus incumbet.

2. Dicendum est primo: actus omnes virtutum moralium quorum natura Angelica est capax, ex obiecto, secundum substantiam sumptis, omnium Angelorum voluntates in primo creationis instanti exercuerunt: primum etiam affectum credendi, siue actum imperii ad intellectum, vt illico credat, etsi supernaturalem, secundum substantiam comprehendendo. Conclusio hæc, etsi in terminis nullum hætenus habeat Patronum, nullum tamen aduersarium habet: imo virtute, & implere communis est plurium Theologorum, qui actus voluntatis, etiam,

supernaturalium virtutum & amoris Dei super omnia deliberatos, ac meritorios voluntatibus omnium Angelorum in creationis instanti concedunt: quod, & conclusio nem præsentem continet, & amplius, ac difficilius de eorum actuum libertate addit, & æqualis cum ipsis erit. q. 3. Probatur conclusio: quia id adeo disponi potest, prouidentia, qua diximus cert. 2. amotione cogitationum retrahentium ab honesti prosecutione, & immisione cogitationum, saltem quoad modum, supernaturalium (si aliqua earum supernaturalitas necessaria ad honestum obiectum virtutis moralis prosecutionem) in eam inducentium, unde subiti illi motus, & instantanei voluntatis Angelicæ indeliberato subsilirent: si autem ita à Deo fieri potuit, factum esse censendum est: ut, quia ad ornam, & decentiam naturæ Angelicæ quem attendisse, prouidentia sequi Deam, quatenus ex ipso solo erat, neque ex libero arbitrio Angelici vsu, & industria pendebat, vt in motibus hisce indeliberatis pendere non potuit, pro instanti creationis, quo primum ex eius arte, & manu illa prodibat, statum q. r. fuit. Confirmatur, quia subiti isti motus instantanei, & indeliberati in obiectum honestum, omnem voluntatis deliberationem, & præconclusionem præuenientes magnopere iuant, roborantque: ex parte actus primi voluntatem vt post deliberare, etiam obiectum honestum prosecutioni: vt omnes scholastici fatentur, præsertim Vasquez, multa, & accurata Patrum, ac imprimis Augustini, eruditione, & à contrario subditorum motuum in turpia ex appetitu inordinato rationis consilium præueniente subtorum experientia indubitata demonstratur. Cum autem ex fine beatitudinis, ad quem per merita obtinendum Angelos Deus condidit, auxiliis gratiæ, quibus possent, & habitibus, quibus facilius, potentiusque, possent actus deliberatos ac meritorios exercere instructos de facto in primo creationis instanti fuisse communiter à Doctoribus censetur: ergo, & his subitis in honestam motibus, quibus ad actus deliberatos, & meritorios exercendos amplius, potentiusque, quem habitibus ex parte actus primi Angeli præueniuntur, instructos Angelos in creationis instanti adeo fuisse, eadem, potiori, & ratione censendum est, quod ipsum de pio affectu credendi reuelatis indeliberato eadem ratione probatur, vt patet.

3. Dicendum secundo: Angeli non habuerunt spei supernaturalem, & Theologalem actus, secundum substantiam sumptos adhuc, in primo instanti creationis. Hæc conclusio Theologi aliqui facile adherere, quod scilicet putarent in eo instanti beatos perfectæ patriæ beatitudinis fuisse, cum tamen obiectum spei debeat esse positum absens, & duratione futurum: quod in vico illo indiuisibili instanti durationis in quo haberetur, est impossibile, alij facile aduersabuntur, qui vel non requiri absentiam absolutam possunt, & futurationem durationis sed absentiam sperandi boni præcisius solum pro natura priori ad actum spei, & possessionem boni posterius adhuc natura obtinere nisi in ordine ad hæc instantia priora, & posterio- ra requiri futurationem boni, ac de ea iudicium, vt spes concipiatur: quare, etsi pro eo instanti creationis vincto beata data Angelis fuerit, dummodo, non in priori natura ad spei actum concipiendum, sed posterius natura ad ipsum futura concipiatur, haberi ab Angelis spes beatitudinis perfectæ, (atque eodem modo etiam imperfectæ) potuisset. Hanc tamen subtilitatem scholasticam reieci, ex instanti t. 2. de ente supernaturali, controu. 2. de spe: quare, si in te instanti creationis beatitudine perfectæ, & idem est de imperfecta, si qua est viæ, donati Angeli sunt, de ea spem, nec in eodem instanti concepsisse illos, nec concipere potuisse defectu iudicii futurationis propriæ, & temporariæ ad actum spei concipiendum necessarij certo colligeretur. Sed quoniam de perfectæ beatitudine, ea suppositio mihi & communi Theologorum sensui falsa est, de imperfecta vero, & viæ, non item (vt cert. 3. ostendam) & pro qua ratio illa vim habet: probabo independenter ab eo, quod habita ab Angelis, vel altera, vel vtraque, in creationis instanti fuerit vniuersaliter à priori.

4. Nullus actus voluntatis deliberatus, atque plene, & absolute liber creatura rationali essentia sua impotente, & absolute exercitij libertatis in vico instanti, vt quæst. 4. ostendam, elici potest: quare nec ab Angelo in instanti creationis, atque omnis actus spei propriæ & theologalis essentia sua est absolu-